

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنما و طرح درس خوانش

کتاب " این جا مال من است "

ویژه معلمان و مربیان برای زنگ خوان یار

سازمان مدارس راه ایمان

تابستان ۱۴۰۴

- نام کتاب: "این جا مال من است"
- نویسنده و تصویرگر: ژوروم رویی لیر
- مترجم: بهمن رستم آبادی
- انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان ۱۳۸۹
- گروه سنی: ۳ تا ۶ سال

خلاصه داستان:

پسر کوچولو با گچ خطی می کشد و برای خود مرزی را مشخص می کند. حالا آن طرف خط مال اوست. جایی که هیچ کس اجازه ندارد وارد آن شود اما خرگوش، حلزون، شاخ و برگ درختان و ابرها به این مرز توجه نمی کنند و وارد آن می شوند. پسرک عصبانی می شود و آن ها را بیرون می کند. تا این که پسری می آید و چون با مانع برخورد می کند برمی گردد. پسرک کوچک که نیاز به همبازی دارد و تنهاست به دنبالش می رود و او را به بازی و دوستی دعوت می کند.

مقدمه:

در کتاب های تصویری، همه یا بخشی از داستان از طریق تصویر روایت می شود. در این کتاب ها همه ی بار انتقال مفهوم بر دوش کلمات نیست. کتاب های تصویری با متن های کوتاه و ساده و یا بدون هیچ متنی، داستانی را بازگو می کنند .

کتاب «این جا مال من است» یک کتاب تصویری است که عمده داستان را از طریق تصاویر بیان می کند. این کتاب به دو نیاز متعارض در دوران کودکی می پردازد؛ نیاز به «حس مالکیت» و همچنین نیاز به «دوست یابی».

از سن ۲ سالگی حس مالکیت در کودکان رشد می کند، کودک نسبت به اشیایی احساس تعلق دارد و مایل است آن ها را حفظ کند. حس مالکیت در رشد کودکان اهمیت زیادی دارد و موجب تقویت احساس ارزشمند بودن و استقلال در آنها می شود. کودک از این که می داند بعضی چیزها «مال من» است، احساسات مختلفی را تجربه می کند. «مال من» بودن برای او نشاط آور است، و اگر کسی وسیله ای را از او بگیرد، خشم را تجربه می کند.

در این سن، احترام گذاشتن به این حس کودکان بسیار مهم است. نباید وسایل آن ها را به زور گرفت یا بابت عدم اشتراک گذاری وسایل به آنان حس گناه منتقل کرد. هرچه در این دوره به مالکیت کودک احترام بگذاریم، در واقع احترام گذاشتن به مالکیت دیگران را به او می آموزیم.

بعد از رشد حس مالکیت و در حدود ۴ سالگی می توان تعامل با دیگران و قرض دادن را آموزش داد. کودک باید مفهوم «مال من» و «مال او» را یاد بگیرد تا این تصور که همه چیز متعلق به اوست از بین برود. اما فراموش نکنیم که مقاومت کودک و عدم تمایل به اشتراک گذاری، طبیعی است. باید به او اطمینان دهیم که وسایل پس از بازی به او بازمی گردد.

با اینکه بازه‌هایی را برای رشد این احساسات در کودکان انتظار داریم، اما باید تفاوت‌های فردی را نیز در نظر بگیریم. آگاه باشیم که کودکان ممکن است زودتر یا دیرتر از یکدیگر بتوانند «مالکیت دیگری» را درک کرده و به آن احترام بگذارند.

کودکان از ۳ تا ۴ سالگی به بازی ارتباطی رو می‌آورند، در حالی که پیش از این سن معمولاً به بازی انفرادی می‌پردازند. بازی انفرادی یعنی از درگیر کردن حواس خود با محیط مثل لمس کردن، چشیدن و حرکات تقلیدی لذت می‌برند. پس از این دوره کودکان به بازی موازی مشغول می‌شوند. در بازی موازی دو یا چند کودک کنار هم می‌نشینند اما هرکس به تنهایی مشغول بازی است. از ۳ تا ۴ سالگی می‌توانند با یکدیگر بازی کرده و تاحدی وسایل خود را با هم شریک شوند. از ۴ تا ۶ سالگی بیشتر و بیشتر توان بازی اشتراکی دارند و می‌توانند بازی‌های هدفمند گروهی را دنبال کنند. دوستی نوعی رابطه‌ی مثبت، متقابل، اجتماعی و اکتسابی است. کودکان در سنین ۳ تا ۷ سالگی براساس نزدیکی و هم‌بازی بودن، دوستانی پیدا می‌کنند. این دوستی ممکن است به ساعتی بازی کردن محدود شود. اگر کودکان در این سنین در یک جمع تنها باشند و با کسی بازی نکنند، حس طرد شدن و تنهایی را تجربه می‌کنند.

هدف از خواندن این کتاب:

به کودکان بیاموزیم ارتباط و دوستی با دیگران از راه مشارکت امکان‌پذیر است.

با کتاب همراه شویم:

در کتاب «این‌جا مال من است» چالش شخصیت داستان ایجاد تعادل بین حس مالکیت و نیاز به دوست است. ایجاد تعادلی که در سنین پیش از دبستان نیاز هر کودکی است تا هنگام ورود به مدرسه در دوست‌یابی دچار مشکل نشود. از آن‌جا که داستان کتاب با تصاویر بیان می‌شود، کودک می‌تواند خودش داستان را تعریف کند تا مهارت سخن گفتن در او تقویت شود. همچنین فرصتی دارد تا خلاقیت خود در درک موقعیت‌ها را بروز دهد. این کتاب فرصتی برای والدین یا مربی است تا درباره مفاهیم «مالکیت» و «دوستی» با کودک گفت و گو کنند.

در ابتدا کاراکتر کودکی را می‌بینیم که برای خود، مرزی رسم می‌کند و خود را مالک آن محیط می‌داند. کودک از این مالکیت، راضی و خوشحال است. حلزون اولین مهمان ناخوانده‌ای است که مرز کودک را شناخته و آن را می‌شکند. کودک دوباره مرزش را رسم می‌کند اما او را در یک صفحه نارنجی رنگ و با چهره‌ای تیره می‌بینیم. گویی ورود بی‌خبر حلزون او را مضطرب کرده است.

در ادامه شاخه درخت هم مرز او را می‌شکنند. وقتی کودک آن را می‌برد و مالکیت خود را یادآور می‌شود، لبخند او و رنگ سبز صفحه، نشان از رضایت و آرامش دارد. اما کمی بعد تیرگی صفحه، دست‌های باز و چهره‌ای غمگین، می‌تواند نشانه‌ی احساس تنهایی کودک باشد. اما لکه‌ها و برگ این تنهایی را می‌شکنند. خرگوش، اضطراب و آشفتگی کودک را به اوج خود می‌رساند، صفحه نارنجی و پرنقش، چهره عصبانی و دست‌های مشت‌شده، تصویری از کودکی است که خشم زیادی از عدم احترام به حس مالکیتش را تجربه می‌کند و باید بارها فریاد بزند «اینجا مال من است».

زمینه قرمز، زنگ خطر کودک است که «همه می‌خواهند بیایند تو». مهمان جدید وارد می‌شود، کودک مضطرب است و اطرافش تیره شده. مهمان مرز او را می‌بیند و به آن احترام می‌گذارد و می‌رود.

کودک می‌خندد و راضی است. اما فکر می‌کند می‌توان این خط را پاک کرد تا در زمینی دیگر، زمین سفید، که مال هیچکس نیست کنار دوستش باشد.

پیش از خواندن کتاب:

۱. هر کدام از بچه‌ها یک دایره روی کاغذ بکشند و چیزهایی که دوست دارند را در آن نقاشی کنند.
۲. از بچه‌ها بپرسید چطور دوست پیدا کرده‌اند؟
۳. دو تا از بچه‌ها را جلوی کلاس بیاورید و بخواهید نقش دونفر را بازی کنند که باهم آشنا نیستند. حالا باید با یکدیگر باب آشنایی را باز کنند.
۴. از بچه‌ها بخواهید یکی یکی بگویند دوست خوب چه دوستی است؟
۵. از بچه‌ها بپرسید اگر با یکی از دوستانشان مشغول بازی باشند، از اسباب‌بازی خود به او هم می‌دهند؟
۶. از بچه‌ها بپرسید اگر کسی بی‌اجازه به وسایل آن‌ها دست بزند چه احساسی پیدا می‌کنند؟ و چه واکنشی نشان می‌دهند؟ این‌جا می‌خواهیم بین احساس و رفتار، تفاوت بگذاریم تا بچه‌ها رفتار متفاوت یکدیگر را با یک احساس یکسان ببینند. اگر بیان احساس برای بچه‌ها سخت بود، صورتک احساسات را روی تخته بکشید و بخواهید آن را نشان دهند.

هنگام خواندن کتاب:

۱. اجازه دهید هر قدر که کودک مایل بود به تصاویر نگاه کند.
۲. از کودک بخواهید بگوید در هر صفحه چه چیزی می‌بیند؟
۳. از کودک بپرسید حالات چهره شخصیت‌ها چگونه است؟
۴. از کودک بپرسید به نظر او در هر صفحه چه اتفاقی افتاده؟ چرا رنگ صفحه تغییر می‌کند؟

۵. درباره لباس شخصیت‌ها و رنگ آن گفت‌وگو کنید.
۶. به‌نظر بچه‌ها خطی که کودک داستان می‌کشد چیست؟
۷. از بچه‌ها بپرسیم شما کجا یا چه چیز را مال خود می‌دانید؟
۸. در هر صفحه که مرز کودک شکسته می‌شود، از بچه‌ها بپرسیم بنظرتان کودک با این مهمان چه کار می‌کند؟
۹. به‌نظر بچه‌ها لکه‌های کرم و سیاه چه هستند؟ (دنبال جواب درست نباشید و خلاقیت آن‌ها را آزاد بگذارید؟)
۱۰. در صفحه قرمز از بچه‌ها بپرسید چرا کودک از این که همه می‌خواهند بیایند تو، ناراحت است؟
۱۱. وقتی پسر آبی رنگ وارد می‌شود از بچه‌ها بپرسید بنظرتان او را راه می‌دهد؟ بنظرتان حالا که رفت دوباره برمی‌گردد؟
۱۲. توجه کودک را به تغییرات تصاویر جلب کنید. مثلاً؛ عه بچه‌ها رنگ صفحه چه رنگی شد؟ عه یه چیزی اینجاست، این چیه؟ آره شاخه درخته!

بعد از خواندن کتاب:

۱. در پایان داستان از بچه‌ها بپرسید به نظرشان وقتی پسر تنها بود چه احساسی داشت؟
۲. وقتی دوست پیدا کرد چه حسی داشت؟
۳. آدم‌ها می‌توانند تنها بمانند؟
۴. چرا ابتدا پسر نمی‌خواست کسی به او نزدیک شود؟
۵. اگر بچه‌ها به جای کودک کتاب بودند، کدام مهمان را راه می‌دادند؟
۶. اگر بچه‌ها جای شخصیت کتاب بودند، دنبال پسرک می‌رفتند؟
۷. کتاب را دوباره ورق بزنید و تصاویر را ببینید.
۸. از بچه‌ها بپرسید چه اتفاقی ممکن است ما را از دوستان ناراحت کند. همچنین چه چیزی می‌تواند او را از ما ناراحت کند؟
۹. از بچه‌ها بپرسید بهترین بازی‌هایی که با دوستانشان تجربه کرده‌اند چه بوده؟
۱۰. از بچه‌ها بپرسید می‌شود گاهی تنها بود و گاهی با دوستان؟
۱۱. از بچه‌ها بپرسید تنهایی بازی کردن را بیشتر دوست دارند یا در جمع بازی کردن را و چرا؟
۱۲. آیا در بازی‌های جمعی اتفاقاتی می‌افتد که بچه‌ها را ناراحت کند؟

نکته‌ی مهم: پاسخ‌های کودک را بپذیرید و به‌دنبال پاسخ درست نباشید. نیازی نیست پاسخ‌های او را اصلاح کرده یا با او وارد بحث شویم. در پایان به صورت جداگانه می‌توانید نظر خود را هم اضافه کنید.

بازی و تمرین:

۱. هر کدام از بچه‌ها ۵ وسیله که برای خودش است و ۵ وسیله که متعلق به دوست کناری‌اش است را نام ببرد.
۲. با گچ به حیاط بروید و بخواهید هر کس دور خودش یک دایره روی زمین بکشد. بعد چیزهایی که دوست دارد را کنار خودش روی دایره بیاورد یا نقاشی کند.
۳. با گچ روی زمین خانه‌های لی‌لی را بکشید و بازی کنید.
۴. در صورت امکان یک حلزون به کلاس بیاورید و اجازه دهید بچه‌ها به آرامی آن را لمس کنند.
۵. برای یک بازی دونفره مثلا گل یا پوچ، بچه‌ها را گروه‌بندی کنید. به آن‌ها بگویید چالش بازی این است که با افرادی بجز دوستان خود هم‌گروه می‌شوند.
۶. بچه‌ها، یک نمایش با نقش شخصیت‌های کتاب را بازی کنند. حتی شاخه درخت و لکه‌ها را نیز بین آن‌ها تقسیم کنید.
۷. دو نفر از بچه‌ها نمایش دو دوستی را بازی کنند که یکی وسایل دیگری را بی‌اجازه برداشته.
۸. از کودکان بخواهید یکی از صفحات کتاب را که دوستش داشتند نقاشی کنند.
۹. یک مقوای بزرگ بردارید یک دایره سفید بکشید و بگویید این مرز کلاس ماست. این‌جا چه چیزهایی باید باشد؟ تصاویر یا نوشته‌ی چیزهایی که بچه‌ها می‌گویند را داخل دایره بچسبانید.
۱۰. یکی از بچه‌ها نقش کسی را بازی کند که در اردو هیچ دوستی ندارد و تنها نشسته است. بقیه باید سعی کنند به او کمک کنند تا دوست پیدا کند. لزومی ندارد بگویند خودم با او دوست می‌شوم بلکه به دنبال تقویت مهارت یا ایجاد موقعیت برای او باشند.
۱۱. کودک روی کاغذ یک دایره بکشد و وسایلی که برای خودش است را داخل آن نقاشی کند.
۱۲. هر کدام از بچه‌ها بگویند حاضرند برای ۵ دقیقه کدام وسیله خود را به دوستشان امانت بدهد. آیا حاضر به این کار هستند یا نه؟ درباره دلایلش صحبت کنند.
۱۳. بچه‌ها کاردستی دو شخصیت کتاب را کنار هم بسازند. این کاردستی‌ها روی یک تابلو به نام تابلوی دوستی چسبانده شود.
۱۴. به کودکان کمک کنید که یک ریشه آدمک کاغذی درست کنند. سپس چهره خود و بهترین دوستانشان را روی آن نقاشی کنند. مثل تصویر زیر و با راهنمایی ویدیو:

<https://kaghazrangi.ir/make-a-paper-people-chain>

